

ingediend op **1090** (2021-2022) – Nr. 1
11 januari 2022 (2021-2022)

Voorstel van decreet

van Karin Brouwers, Manuela Van Werde, Steven Coenegrachts,
Marius Meremans, Orry Van de Wauwer en Wilfried Vandaele

tot wijziging van het decreet van 13 april 1999
houdende machtiging
van de Vlaamse regering om toe te treden tot
en om mee te werken aan de oprichting
van de vereniging zonder winstgevend doel
Vlaams Audiovisueel Fonds, wat de opdracht
van het Vlaams Audiovisueel Fonds betreft

TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

Het audiovisuele landschap is sterk gewijzigd sinds de oprichting van het Vlaams Audiovisueel Fonds (VAF) in 1999. De nadruk lag toen louter op de ondersteuning van audiovisuele creaties zoals documentaires, films en televisiereeksen.

Ondertussen is het VAF/Gamefonds uitgegroeid tot een volwaardige poot van het VAF. De indieners van dit voorstel van decreet zijn van mening dat het decreet van 13 april 1999 houdende machtiging van de Vlaamse Regering om toe te treden tot en om mee te werken aan de oprichting van de vereniging zonder winstgevend doel Vlaams Audiovisueel Fonds, hierna het VAF-decreet van 13 april 1999 te noemen, die realiteit beter moet weergeven.

Daarnaast zijn audiocreaties, zoals podcasts, radiodocumentaires en audioverhalen, sinds enkele jaren een belangrijke artistieke sector geworden, waar Vlaamse makers ook internationaal succes mee oogsten.

Tijdens de hoorzitting van 5 maart 2020 in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media ter voorbereiding van de nieuwe beheersovereenkomst met de VRT¹ toonde de sectorvereniging Klankverbond² aan dat audiowerken geen marginaal verschijnsel meer zijn. Zo werd de podcast 'Bob' van het Audiocollectief SCHIK sinds 2017 1,2 miljoen keer gedownload. De podcast 'El Tarangu', de opvolger van 'Bob', werd al 800.000 keer gedownload. Uit de Digimeter 2020³ blijkt dat ook de consumptie van podcasts in stijgende lijn zit. Tussen 2018 en 2020 is het aantal mensen dat minstens maandelijks een podcast beluistert, gestaag gegroeid van 12 naar 18 procent. Op drie jaar tijd is het aantal Vlaamse internetgebruikers die nog niet van een podcast hebben gehoord, gedaald met 16 procent, namelijk van 29 naar 13 procent. Uit de studie die het VAF door de Arteveldehogeschool liet uitvoeren over het podcastlandschap in Vlaanderen, blijkt dat in tegenstelling tot een paar jaar geleden steeds meer podcastproductiehuizen in Vlaanderen worden opgericht, zoals Slowpony, Chase Creative enzovoort.

Tijdens de hoorzitting van 5 maart 2020 gaf Klankverbond ook aan dat alle belangrijke Europese audioprijzen door Vlaamse audiomakers werden gewonnen. Klankverbond gaf mee dat het opvallend is dat maar enkele van die bekroonde producties door Vlaamse radiozenders werden uitgezonden. Het merendeel van die

¹ Verslag van de hoorzitting namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media uitgebracht door Manuela Van Werde en Katia Segers over de nieuwe beheersovereenkomst van de Vlaamse Gemeenschap met de VRT en over de omzetting van de Europese richtlijn Audiovisuele Mediadiensten (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 259/1).

² De missie van Klankverbond luidt als volgt: "Klankverbond is de vereniging van Vlaamse audiomakers. De vereniging draagt de schoonheid van het audiovak uit en wijst beleidsmakers, betrokken actoren en burgers op het belang van een professionele sector. Doel: een nieuwe luistercultuur vestigen in Vlaanderen en daarbuiten.

Klankverbond verdedigt audiowerk als discipline op zich, als artistieke én creatieve uitingsvorm. Het neemt daarbij een onafhankelijke en kritische houding aan ten aanzien van het beleid, de politiek, de cultuursector en de media.

Klankverbond werpt zich op als spreekbuis van de audiosector bij zenders en maak- en toonplekken. Van nationale en regionale omroepen tot theaterhuizen, kunstencentra en de openbare ruimte.

Klankverbond definieert 'audiomaker' op een brede manier: in al zijn veelzijdigheid en diversiteit. Professionele stemacteurs, documentairemakers, componisten, hoorspelmakers, podcasters, bruiteurs, klankkunstenaars, radioreporters, scenaristen, audiorecensenten, academici enzovoort. Kortom, iedereen met een hart voor het audiovak kan bij Klankverbond terecht voor vertegenwoordiging.

Klankverbond verkiest verbinding en samenwerking boven onderlinge concurrentie en verklaart zich solidair met de Waalse en Nederlandse collega's. Het geheel is meer dan de som der delen." (<https://static1.squarespace.com/static/5bd74a1f01232cf4317cdd1f/t/5c07d910f950b73238271b-b8/1544018196576/20181205+Missietekst+Klankverbond.pdf>)

³ imec.digimeter 2020, p. 76.

producties kwam ofwel tot stand zonder subsidies, ofwel met buitenlands geld omdat de producties door de Nederlandse of Duitse openbare omroep werden geproduceerd. Hoewel dat op het eerste gezicht misschien als een succes moet worden beschouwd, was Klankverbond stellig van mening dat dit een illustratie is van een gebrek aan mogelijkheden in eigen land. Volgens Klankverbond is er een belangrijke rol voor de VRT weggelegd om ervoor te zorgen dat audiomakers in Vlaanderen aan de slag kunnen. Klankverbond vervolgde dat, hoewel de beheersovereenkomst met de VRT meermaals de nadruk legt op samenwerking met derden, daar op creatief vlak weinig van te merken is. Samenwerking met externe audiomakers en radioproductiehuizen is veeleer een uitzondering dan de regel en er bestaat geen kader voor. Hoewel de beheersovereenkomst 2016-2020 een minimumverplichting bevatte voor investeringen in producties van externe productiehuizen, werd dat binnen 'radio' onvoldoende in de praktijk gebracht. De conclusie van Klankverbond was dat er absoluut een inhaalbeweging nodig is.

In het voorstel van resolutie over de nieuwe beheersovereenkomst tussen de Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie (VRT) en de Vlaamse Gemeenschap (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 388/2) werd daarom aanbeveling 2°, c), opgenomen, die luidt als volgt: "zowel voor de visuele productie als voor de audioproductie bouwt de VRT een sterkere samenwerking uit met externe producenten en handelt daarbij een billijke marktconforme prijszetting met respect voor de rechtenverdeling en het Sociaal Charter voor de Vlaamse Mediasector".

De Vlaamse Regering nam die aanbeveling ter harte en in de beheersovereenkomst die de Vlaamse Gemeenschap met de publieke omroep VRT voor de periode 2021-2025 heeft gesloten, werd in KPI 38 het volgende opgenomen: "De VRT besteedt minimaal 18,25 procent met een groeipad naar 20 procent van haar totale inkomsten exclusief ruil, Brussels Philharmonic en herstructureringskosten aan de externe productie²¹. Hiervan gaat op jaarbasis minimaal 500.000 euro naar de externe audiosector. De VRT investeert bovenop dit percentage, 33 procent van de bijkomende middelen die ze haalt uit commerciële communicatie en BAN (exclusief ruil) door de indexering van het globale plafond." Samenwerking met externe audiomakers en radioproductiehuizen behoort daardoor uitdrukkelijker tot de opdracht van de openbare omroep.

Er is echter niet alleen durf van de Vlaamse radiozenders nodig, zoals Klankverbond had gevraagd tijdens de al eerder genoemde hoorzitting van 5 maart 2020. Ook het ondersteuningsbeleid van het VAF moet volgen. Het VAF is daarvoor trouwens zelf ook vragende partij. Dat bleek niet alleen tijdens de hoorzitting van 24 juni 2021 in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media⁴, maar ook tijdens de hoorzitting van 5 maart 2021 ter voorbereiding van de beheersovereenkomst van de VRT, waar toenmalig VAF-intendant Erwin Provoost na het pleidooi van Klankverbond bevestigde dat podcasts eigenlijk wel thuishoren bij het VAF. Dat daarvoor een belangrijke rol voor het VAF is weggelegd, blijkt ook uit de studie die het VAF door de Arteveldehogeschool liet uitvoeren over het podcastlandschap in Vlaanderen⁵ en uit de toelichting bij die studie tijdens de hoorzitting van 2 december 2021 over de nieuwe beheersovereenkomst van het Vlaams Audiovisueel Fonds in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media. De onderzoekers van de Arteveldehogeschool benadrukken dat er extra middelen voor die sector nodig zijn, omdat de sector momenteel "vooral op goesting" draait. Het is niet alleen moeilijk

⁴ Verslag van de hoorzitting namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media uitgebracht door Manuela Van Werde en Klaas Sloomans over het jaarverslag 2020 van het Vlaams Audiovisueel Fonds (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 1000/1).

⁵ 'Het podcastlandschap in Vlaanderen', onderzoek door dr. Kristin Van Damme en dr. Annelore Deprez van Arteveldehogeschool Gent in opdracht van het Vlaams Audiovisueel Fonds, oktober 2021.

om het financiële plaatje voor een verhalende podcast rond te krijgen; het is nog moeilijker om aan een podcast geld te verdienen.⁶

Tijdens de bespreking van de ontwerpbeheersovereenkomst tussen de Vlaamse Regering en het VAF in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media van 9 december 2021 lichtte minister Benjamin Dalle de verschillende ambities van het VAF toe.⁷ Een van de doelstellingen van het VAF/Mediafonds bestaat erin dat het VAF zal starten met een nieuwe beleidslijn ter ondersteuning van podcasts. Die beleidslijn zal op een voorzichtige en experimentele manier worden ontwikkeld. De methodiek en aanpak zullen zo veel mogelijk geënt worden op de andere ondersteuningsvormen bij het VAF, met respect voor de specifieke wetmatigheden van de sector. Minister Dalle en het VAF zijn zich ervan bewust dat een wijziging van het VAF-decreet van 13 april 1999 noodzakelijk is om dat voor het VAF mogelijk te maken. Daarom bepaalt de ontwerpbeheersovereenkomst ook expliciet dat de bepalingen die betrekking hebben op de steun aan podcasts, pas in werking zullen treden na de wijziging van het decreet. Minister Dalle riep de leden van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media op om snel een initiatief te nemen om de opdracht van het VAF te verbreden.

De indieners van dit voorstel van decreet willen een gevolg geven aan de oproep van minister Dalle, het VAF en de podcastsector. Alleen op die manier kan er immers gegarandeerd worden dat de professionele audiomakers die afstuderen aan onze Vlaamse hogescholen, niet langer in het buitenland moeten produceren omdat er in Vlaanderen geen of amper ondersteuningsmogelijkheden zijn. De indieners zijn van mening dat het belangrijk is om – net als bij de audiovisuele producties en games – ook voor deze artistieke sector in overheidsfinanciering te voorzien, zodat Vlaamse makers kansen krijgen om op een professionele manier aan hun audiocreaties vorm te geven via ondersteuning door het VAF. Een vergelijkbare mogelijkheid ter ondersteuning van de audiovisuele sector en de gamesector heeft immers duidelijk positieve effecten voor die sectoren gehad.

Met dit voorstel van decreet komen de indieners tegemoet aan die ruim gedeelde beleidskeuze die ervoor zorgt dat het VAF voortaan ook audiocreaties kan ondersteunen zoals het dat al jarenlang zeer succesvol doet voor de audiovisuele sector en de gamesector.

II. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Artikel 2

In 2012 werd het VAF/Gamefonds opgericht als derde fonds van het VAF naast het VAF/Filmfonds en het VAF/Mediafonds, maar met aanzienlijk minder middelen dan de andere twee fondsen. De ondersteuning van games viel binnen het toepassingsgebied van het VAF-decreet van 13 april 1999, omdat een game een interactief werk is, zoals is opgenomen in de limitatieve lijst van wat als een autonoom audiovisueel werk zal worden beschouwd. Bijna tien jaar later is het VAF/Gamefonds geëvolueerd naar een volwaardig fonds, naast de twee andere fondsen. Het is dan ook niet meer dan logisch dat de stimulering van de creatie van games expliciet

⁶ Verslag van de hoorzitting namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media uitgebracht door Karin Brouwers en Katia Segers over de nieuwe beheersovereenkomst van het Vlaams Audiovisueel Fonds (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1087/1).

⁷ Verslag van de gedachtewisseling namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media uitgebracht door Manuela Van Werde en Katia Segers over de beheersovereenkomst van het Vlaams Audiovisueel Fonds (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1087/2).

verankerd wordt in het VAF-decreet. Er wordt ook een definitie opgenomen van wat verstaan moet worden onder de creatie van games. Bij de definitie van onafhankelijke creatie worden de woorden "onafhankelijke gameontwikkelaar" vervangen door de woorden "onafhankelijke gamestudio".

Aangezien de term "tv-reeks" niet meer technologieneutraal is, wordt die term in de limitatieve lijst van wat beschouwd wordt als een autonoom audiovisueel werk, vervangen door de term "serie". Bovendien sluit de nieuwe term beter aan bij het internationaal gangbare begrip.

Daarnaast weerspiegelt de term "interactief werk" ook niet langer de realiteit en is het noodzakelijk om ook een immersief werk, bijvoorbeeld een virtualreality-creatie, te beschouwen als een autonoom audiovisueel werk.

De ondersteuning van audiocreaties wordt mogelijk gemaakt door de toevoeging van "audiocreatie" aan de opdracht van het VAF, zoals wordt bepaald in artikel 3, §1, 1°, van het VAF-decreet. In datzelfde artikel wordt ook een definitie toegevoegd van audiocreatie. Zoals de audiovisuele creaties die gesteund worden, beperkt worden tot films, series, en interactieve of immersieve werk, worden ook de audiocreaties die gesteund worden, beperkt tot autonome verhalende audiowerken – fictie of non-fictie – met langetermijnwaarde waarvan de eerste exploitatie on demand moet zijn. Dat kan bijvoorbeeld in de vorm van een hoorspel (fictie) of een radiodocumentaire (non-fictie) zijn. De reden daarvoor is dat er op die manier een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen audiocreaties die door het VAF ondersteund kunnen worden, en andere audiocreaties, zoals muziekwerken, audioboeken, radioprogramma's enzovoort. Om te vermijden dat het VAF de lineaire programmatie van radio-omroeporganisaties zou financieren, wordt het 'on demand first'-principe toegevoegd. Het zijn de luisteraars die zelf een audiocreatie kiezen en afspelen, waar en wanneer ze dat willen. Dat betekent echter niet dat de door het VAF ondersteunde audiocreatie nooit, na een eerste ondemandexploitatie, opgenomen kan worden in een lineaire programmatie van een radio-omroeporganisatie. Daarnaast blijkt uit de studie die het VAF door de Arteveldehogeschool liet uitvoeren over het podcastlandschap in Vlaanderen, dat het essentieel is dat de steun van het VAF beperkt blijft tot zogenaamde verhalende werken. Volgens die studie laten verhalende podcasts zich kenmerken door een grondige research, een doordacht narratief en kwalitatieve opnames. Ze worden gemaakt door mensen die een verhaal willen vertellen in geluid en die vinden dat een podcast daarvoor de ideale vorm is, in tegenstelling tot niet-verhalende podcasts. Dat soort podcasts gaat, vaak in de vorm van een gesprek, dieper in op een bepaald onderwerp. De hosts bereiden zich vooraf grondig voor, vaak door deskresearch. Daarnaast is het ook belangrijk dat die werken een langetermijnwaarde hebben en moeten ze meer inhouden dan de loutere beschrijving van de actualiteit. Die kenmerken onderscheiden de audiocreaties die het VAF ondersteunt, van de louter actualiteitsgebonden journalistieke audiocreaties.

Aangezien de opdracht van het VAF uitgebreid wordt naar de ondersteuning van audiocreaties, wordt aan de definitie van onafhankelijke creatie ook de onafhankelijke audioproducent toegevoegd.

Ook de bepalingen in artikel 3, §3, van het VAF-decreet worden in overeenstemming gebracht met de wijzigingen die doorgevoerd worden in artikel 3, §1, 1°. Onder activiteiten met betrekking tot publiekswerking worden onder andere verstaan: (audiovisuele) festivals, culturele vertoners en distributie-initiatieven, publicaties en educatieve organisaties.

Artikel 3

In artikel 6, 2° en 3°, van het VAF-decreet wordt telkens het woord "audiovisuele" opgeheven, zodat dit artikel in overeenstemming wordt gebracht met de wijzigingen die doorgevoerd worden in artikel 3, §1, 1°.

Artikel 4

Artikel 7 van het VAF-decreet wordt verduidelijkt. De huidige tekst van artikel 7, §3, luidt als volgt: "Elke ontwerp-beheersovereenkomst (met het VAF) en elke wijziging en verlenging ervan wordt ter bespreking voorgelegd aan het Vlaams Parlement en aan de Raad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media." Die bepaling is er gekomen door een uitdrukkelijke keuze van het Vlaams Parlement met het oog op een grotere parlementaire betrokkenheid bij het beleid van die belangrijke instelling met verregaande autonomie. Het is belangrijk dat het Vlaams Parlement op regelmatige tijdstippen een grondig debat kan voeren over het beleid en de werking van het VAF. Het voorleggen van de ontwerpbeheersovereenkomst met het VAF biedt daartoe elke vier jaar de kans.

De praktijk heeft echter uitgewezen dat het voorleggen van elke wijziging en verlenging van de beheersovereenkomst weinig aan die doelstelling bijdraagt. Een verlenging van de beheersovereenkomst is meestal nodig om enkele maanden te overbruggen, bijvoorbeeld in afwachting van een aanmelding bij de Europese Commissie. Het gaat dus veeleer om een praktische of technische regeling, die geen impact heeft op het beleid van het VAF. Evenmin draagt het voorleggen van elke ontwerpbeheersovereenkomst toe aan het vooropgestelde doel. Het zou verkeerdelijk de indruk kunnen wekken dat elke versie van de ontwerpbeheersovereenkomst die uitgewisseld wordt tussen het VAF en de bevoegde minister, ter bespreking moet worden voorgelegd. Dat is nooit de bedoeling van dit artikel geweest.

De discussie over de grote beleidslijnen binnen het VAF speelt zich af bij de opmaak van de nieuwe beheersovereenkomst en de wijziging ervan. Het spreekt dan ook voor zich dat die beheersovereenkomsten ter bespreking worden voorgelegd aan het Vlaams Parlement en aan de Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media (SARC).

Karin BROUWERS
Manuela VAN WERDE
Steven COENEGRACHTS
Marius MEREMANS
Orry VAN DE WAUWER
Wilfried VANDAELE

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. In artikel 3 van het decreet van 13 april 1999 houdende machtiging van de Vlaamse Regering om toe te treden tot en om mee te werken aan de oprichting van de vereniging zonder winstgevend doel Vlaams Audiovisueel Fonds, vervangen bij het decreet van 25 april 2014, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° paragraaf 1 wordt vervangen door wat volgt:

“§1. De vereniging heeft tot doel:

- 1° binnen de Vlaamse Gemeenschap de professionele, onafhankelijke Vlaamse audiovisuele creatie, creatie van games en audiocreatie te stimuleren, met uitzondering van audiovisuele creaties, creaties van games en audiocreaties als onderdeel van een ruimer artistiek geheel, en met uitzondering van multimediale installaties waarin naast andere middelen ook audiovisuele middelen, audiomiddelen of games worden gebruikt;
- 2° de promotie van de creaties, vermeld in punt 1°, te bevorderen;
- 3° binnen de Vlaamse Gemeenschap de audiovisuele cultuur, met name de kennis van, de participatie in en de vertoning van cultureel waardevolle audiovisuele werken, te bevorderen;
- 4° binnen de Vlaamse Gemeenschap kortlopende ad-hocvormingsinitiatieven te steunen.

Voor de toepassing van dit artikel wordt verstaan onder:

- 1° audiovisuele creatie: het technische en intellectuele proces van het concipiëren, ontwikkelen en tot stand brengen van een autonoom audiovisueel werk, meer bepaald een film, een serie, een interactief of immersief werk;
- 2° creatie van games: het technische en intellectuele proces van het concipiëren, ontwikkelen en tot stand brengen van een autonoom interactief spel dat kan worden gespeeld door een of meer spelers op een digitaal platform;
- 3° audiocreatie: het technische en intellectuele proces van het concipiëren, ontwikkelen en tot stand brengen van een autonoom verhalend audiowerk;
- 4° onafhankelijke creatie: een creatie die geproduceerd is door een onafhankelijke producent als vermeld in artikel 2, 49°, van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie voor audiovisuele creaties, door een onafhankelijke gamestudio voor games of door een onafhankelijke audioproducent voor audiocreaties;
- 5° kortlopend ad-hocvormingsinitiatief: een kortlopend initiatief dat gericht is op de voortgezette vorming van professionelen, met uitzondering van het reguliere onderwijs en de beroeps- en ondernemersopleidingen.”;

2° in paragraaf 3 worden punt 2°, 3° en 4° vervangen door wat volgt:

- “2° de creatie van een audiovisueel werk, games en audiowerk, hetzij selectieve steun, hetzij automatische steun voor de realisatie van een volgend werk;
- 3° promotie, meer bepaald subsidies voor de ondersteuning van de binnen- en buitenlandse promotie en distributie van creaties als vermeld in paragraaf 1, eerste lid, 1°;
- 4° projectmatige of structurele subsidies voor activiteiten met betrekking tot publiekswerking.”.

Art. 3. In artikel 6 van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 25 april 2014, wordt het woord "audiovisuele" telkens opgeheven.

Art. 4. Aan artikel 7, §3, van hetzelfde decreet, vervangen bij het decreet van 29 maart 2019, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

- 1° de woorden "elke ontwerp-beheersovereenkomst" worden vervangen door de woorden "de ontwerpbeheersovereenkomst";
- 2° de woorden "en verlenging" worden opgeheven.

Karin BROUWERS
Manuela VAN WERDE
Steven COENEGRACHTS
Marius MEREMANS
Orry VAN DE WAUWER
Wilfried VANDAELE